

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΗ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

A1) Η ιδιαίτερη ποίηση του Καβάφη χαρακτηρίζεται από πεζολογικό ύφος που αποδεικνύεται στο παρόν ποίημα από τον ελεύθερο στίχο και την έλλειψη ομοιοκαταληξίας. Άλλο βασικό χαρακτηριστικό της γραφής του μεγάλου ποιητή είναι η ιδιότυπη γλώσσα που αποτελεί ένα κράμα δημοτικής και καθαρεύουσας εμπλουτισμένη με πολιτικούς ιδιωτισμούς π.χ. δημοτική: στιχ.:5: κάπως ξέρεις από φάρμακα, καθαρεύουσα: στιχ.:3: εγκαρτέρησι, πολιτικοί ιδιωτισμοί: στιχ.:9: που κάμνουνε.

Ένα τελευταίο χαρακτηριστικό της ποιήσεως του Καβάφη είναι η χρήση συμβόλων. Στο ποίημα το “φριχτό μαχαίρι” συμβολίζει τον χρόνο που περνά και επιφέρει την σωματική παρακμή, που τόσο πληγώνει τον ποιητή.

B1) Το πρώτο πρόσωπο που χρησιμοποιεί ο Καβάφης μέσα στο ποίημα στρέφει το βλέμμα του αναγνώστη στον ίδιο. Καθιστά το θέμα του ποιήματος προσωπική ιστορία του Αλεξανδρινού. Πόσο μάλλον αν ο τίτλος ήταν «Μελαγχολία του ποιητού». Θα άφηνε ξεγυμνωμένη την προσωπική πληγή του ποιητή. Για τούτο ο Καβάφης σπεύδει να χρεώσει τη μελαγχολία και την οδύνη στο φανταστικό ποιητή Ιάσωνα Κλεάνδρου.

Ο εκτενής τίτλος λοιπόν, μπαίνει για να ξεκαθαρίσει τα πράγματα. Μπαίνει για να αποστασιοποιηθεί ο ποιητής από τον ήρωά του. Πολύ περισσότερο, τώρα που δεν υπάρχει κανένα άλλο στοιχείο που να διαφοροποιεί τον Καβάφη από τον Ιάσωνα. Πράγματι, μία χρονολογία, μία ένδειξη ένα ιστορικό πρόσωπο, μία πόλη, αρκεί για να εξασφαλίσει το άλλοθι. Ο τίτλος μας μεταφέρει μέσα στον ιστορικό χρόνο και τόπο. Βρισκόμαστε στα βάθη της Ασίας – στην Κομμαγηνή, χώρα ανατολικά της Συρίας, - και όχι βέβαια στις μέρες μας αλλά σε πολύ μακρινούς καιρούς, το 595 μ.Χ. Καμία σχέση με τον Καβάφη και τα συναισθήματά του. Το ποίημα λοιπόν είναι (δείχνει) ιστορικό.

Καθώς μάλιστα με τον τίτλο αποστασιοποιείται απ’ το προσωπικό του πρόβλημα, το καθιστά ξένο, πιο αντικειμενικό, αλλά και πιο αληθινό, αφού το συνδέει με κάποιο συγκεκριμένο και επώνυμο πρόσωπο. Από την άλλη, καθώς ο Ιάσωνας Κλεάνδρου είναι

ανύπαρκτο ιστορικά πρόσωπο, θα μπορούσε δηλαδή να είναι οποιοσδήποτε ποιητής, σε οποιαδήποτε εποχή, ο Καβάφης προσδίδει στο μύνημά του – η ποίηση ως μέσο καταπράυνσης του γήρατος και της ασχήμιας – διαχρονική ισχύ.

B2) Ο πηγαίος λυρισμός του ποιητή εκφράζεται με την εύστοχη χρήση εκφραστικών μέσων τα οποία εξυπηρετούν το περιεχόμενο του ποιήματος. Η χρήση Β' ενικού προσώπου στον στίχο 4 καθιστά σαφές στον αναγνώστη ότι η Τέχνη της Ποίησης για τον ποιητή δεν αποτελεί απλώς μία διανοητική επινόηση, απόμακρη, χωρίς πραγματική υπόσταση αλλά αντίθετα ότι βρίσκεται σε ουσιαστική επικοινωνία μαζί της.

Η υπαλλαγή στον στίχο 2 χρησιμοποιείται για να δοθεί με έμφαση πόσο σκληρός και ανελέητος είναι ο χρόνος (που στο ποίημά μας εμφανίζεται σαν μαχαίρι) για τον ποιητή, καθώς και πόσο τον πληγώνει το γήρασμα που επιφέρει.

Το υπερβατό σχήμα στον στίχο 6 προτάσσει την λέξη νάρκη και τονίζει το γεγονός ότι η Ποίηση δεν μπορεί να γιατρέψει τον πόνο του ποιητή αλλά μόνο να τον κάνει υποφερτό.

Τέλος η επανάληψη του στίχου 2 και στον στίχο 7 συμβάλλει στην συνοχή του ποιήματος και παρουσιάζει εμφατικά τον τρόπο που βλέπει ο ποιητής τα γηρατειά.

Γ1)

• Εἰς σε προστρέχω Τέχνη της Ποίησης :

1) Το ρήμα προστρέχω δε έχει επιλεγεί τυχαία από τον ποιητή, αφού έχει πολλαπλή σημασία: α) τρέχω προς το μέρος κάποιου (εκφράζει την ανυπομονησία του ποιητή), β) σπεύδω για να ζητήσω βοήθεια (δηλώνει το πόσο αβοήθητος και απελπισμένος αισθάνεται), γ) ανατρέχω (υπονοεί τους μηχανισμούς ανάκλησης του ποιητή)

2) σε: Άμεση αποστοροφή στην ποίηση. Το ποιητικό εγώ διαλέγεται μαζί της σε μία επικοινωνία ουσιαστική και δεν την αντιμετωπίζει ως απόμακρη διανοητική επινόηση.

3) Τέχνη: Ο ποιητής όταν γράφει την λέξη αυτή με κεφαλαίο το αρχικό γράμμα εννοεί πάντοτε την ερωτική τέχνη, τα ποιήματα με θέμα τον έρωτα.

4) Ποιήσεως: Το αρχικό γράμμα της λέξης είναι κεφαλαίο, διότι η ποίηση θεωρείται από τον Καβάφη η ανώτατη τέχνη.

- Που κάπως ξέρεις από φάρμακα : Ο Καβάφης αναφέρεται στη θεραπευτική αξία της Τέχνης. Η Τέχνη αποτελεί το θελκτικό ψεύδος της ζωής μας (Όσκαρ Ουάιλντ) και το ζωτικό ψεύδος (Ιψεν). Ο ποιητής μέσα από την Τέχνη λυτρώνεται με την φαντασία και την αυταπάτη.
- ναρκης του αλγους εν φαντασία και λόγω : Η Τέχνη παρουσιάζεται ως ανακούφιση και όχι ως θεραπεία. Κατορθώνει να καταπραΰνει τον πόνο του ποιητικού εγώ, διότι α) αποσπά την προσοχή του από το πρόβλημα και τον κατευθύνει αλλού στον κόσμο της Τέχνης. Ο κόσμος αυτός στον οποίο κινείται ο ποιητής όσο συνθέτει το ποίημα είναι ένας κόσμος ιδανικός, όπου μπορεί να θεαθεί το απόλυτο κάλλος και να αντισταθμίσει την ασχήμια των γηρατειών. β) ο κόσμος της Τέχνης προσφέρει τους μνημένους ποικίλες πνευματικές απολαύσεις που δεν απαιτούν νεανικό και ακμαίο σώμα. γ) Οι οραματισμοί, η πίστη και ο ενθουσιασμός που υπάρχει στον κόσμο της τέχνης βοηθούν τον ποιητή να νιώσει νέος και να αντιμετωπίσει με φιλοσοφική διάθεση το πρόβλημα που τον απασχολεί. δ) Η σύνθεση ενός ποιήματος προσφέρει αυτοπεποίθηση και ικανοποίηση στον ποιητή, γιατί διαπιστώνει ότι παρά τη σωματική του φθορά μπορεί να επιδίδεται με επιτυχία σε άλλες, πνευματικές δραστηριότητες.

Φαντασία και Λόγος : με τη δύναμη της φαντασίας που συλλαμβάνει και με τη μαγική λειτουργία του λόγου, δηλαδή της γλώσσας, που πραγματοποιεί τη σύλληψη.

Φαντασία : I) Δημιουργική : παράγει εικόνες και τις μεταπλάθει
II) Μνημονική: Στα ποιήματα του Καβάφη είναι μάλλον αναπαραστική, μ' άλλα λόγια ένα είδος παραμορφωμένης μνήμης. Όλη η ποίηση του Καβάφη χαρακτηρίζεται από έντονη επιστροφή στο παρελθόν. Μέσα από την Τέχνη που ξαναζεί το παρελθόν και ευτυχισμένες στιγμές.

Λόγος : I) Η ικανότητα του ανθρώπου να εκφράζει τις σκέψεις του με τη γλώσσα, II) Λογική

Οι δύο έννοιες λειτουργούν α) συμπληρωματικά : φαντασία : σύλληψη και Λόγος : έκφρασης και σύλληψης, β) Αντιθετικά:

φαντασία : ψευδαίσθηση αντίθετα Λόγος (λογική) : διάλυση της ψευδαίσθησης.

Δ1) Στα δύο ποιήματα εντοπίζουμε κοινά στοιχεία ως προς περιεχόμενο καθώς και διαφορές. Ένα κοινό στοιχείο αποτελεί το μοτίβο των γηρατειών. Το γήρας απασχολεί και πληγώνει τα υποκείμενα και των δύο ποιημάτων καθώς ο Ιάσοντας τον χαρακτηρίζει πληγή από φοιχτό μαχαίρι, ενώ στο ποίημά του Λειβαδίτη η επανάληψη του ρήματος χιονίζει αισθητοποιεί το επίμονο και επίπονο του συναισθήματος. Και στα δύο ποιήματα τα πρόσωπα εμφανίζονται απελπισμένα “κανείς δεν μπορεί να νε βοηθήσει στον πόνο μου” – “δεν έχω εγκαρτέρηση καμία”. Τέλος και οι δύο αναγνωρίζουν τη μεγάλη σημασία της ποίησης στη ζωή των ανθρώπων, καθώς ο Ιάσοντας την επικαλείται για να τον βοηθήσει, ενώ στο ποίημα του Λειβαδίτη υπάρχει η φράση “η ποίηση σα μια μεγάλη αλήθεια”.

Ως προς τις διαφορές το ποιητικό εγώ στον Καβάφη επιθυμεί να ξεπεράσει τον πόνο του μέσω της τέχνης και να συνεχίσει να γεύεται τη ζωή, ενώ στο ποίημα του Λειβαδίτη εντοπίζουμε το συναίσθημα της παραίτησης “δίψασα για όλη τη ζωή, κι όμως την άφησα”. Ακόμη η ποίηση στο ποίημα του Καβάφη φαίνεται να μπορεί να βοηθήσει τον Ιάσωνα, ενώ στο ποίημα του Λειβαδίτη εμφανίζεται παντελώς ανίσχυρη.